สารบัญ

คำนำสถาบันพระปกเกล้า 4

คำนำผู้เขียน 6

บทสรุปผู้บริหาร 10

Executive Summary 42

บทนำ 80

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 81
2. วัตถุประสงค์การศึกษา 84
3. ขอบเขตการศึกษา 84
4. คำถามการวิจัย 84
5. วิธีการดำเนินการศึกษา 85
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 85

บทที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนการมีศาลรัฐธรรมนูญ และรูปแบบขององค์กรวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญ 86

1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนการมีศาลรัฐธรรมนูญ 88

1.1.1 ทฤษฎีว่าด้วยความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ 88

1.1.2 ทฤษฎีว่าด้วยการสนับสนุนองค์กรที่ทำหน้าที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญ 100

1.2 รูปแบบขององค์กรวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญ 104

1.2.1 รูปแบบที่ให้ศาลยุติธรรมเป็นตุลาการทางรัฐธรรมนูญ (รูปแบบสหรัฐอเมริกา) 104

1.2.2 รูปแบบที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นตุลาการทางรัฐธรรมนูญ (รูปแบบยุโรป) 106

บทที่ 2 ศาลรัฐธรรมนูญของไทย 110

2.1 ที่มาและวิวัฒนาการในการคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญของไทย 112

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

สถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

2.2 รูปแบบขององค์กรที่คุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญของไทย 122

2.2.1 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ 122

2.2.2 ศาลรัฐธรรมนูญ 131

2.3 พัฒนาการด้านอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญไทย 144

2.3.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 149

2.3.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 162

2.3.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 164

2.3.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมือง การปกครอง และกิจการพรรคการเมือง 177

2.4 ข้อสรุป 186

บทที่ 3 ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆในโลก 188

3.1 ศาลรัฐธรรมนูญออสเตรีย 190

3.1.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 191

3.1.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 192

3.1.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 193

3.1.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมือง การปกครองและกิจการพรรคการเมือง 193

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

สารบัญ

3.2 ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 193

3.2.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 195

3.2.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 197

3.2.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 198

3.2.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมืองการปกครองและกิจการพรรคการเมือง 199

3.3 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส 200

3.3.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 201

3.3.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 202

3.3.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 202

3.3.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมืองการปกครองและกิจการพรรคการเมือง 203

3.4 ศาลรัฐธรรมนูญตุรกี 204

3.4.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 205

3.4.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 207

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

สถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

3.4.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 208

3.4.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมืองการปกครองและกิจการพรรคการเมือง 208

3.5 ศาลรัฐธรรมนูญโครเอเชีย 209

3.5.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 210

3.5.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 212

3.5.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 213

3.5.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมืองการปกครอง และกิจการพรรคการเมือง 214

3.6 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญโปแลนด์ 215

3.6.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 216

3.6.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 219

3.6.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 219

3.6.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมืองการปกครองและกิจการพรรคการเมือง 220

สำหรับใช้เพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

สารบัญ

3.7 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย 221

3.7.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 221

3.7.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 222

3.7.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 223

3.7.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมืองการปกครองและกิจการพรรคการเมือง 223

3.8 ศาลรัฐธรรมนูญอาร์เมเนีย 224

3.8.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 224

3.8.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 226

3.8.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 227

3.8.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมืองการปกครองและกิจการพรรคการเมือง 227

3.9 ศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ 228

3.9.1 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 228

3.9.2 อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 229

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

สารบัญ

3.9.3 อำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 229

3.9.4 อำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมือง การปกครองและกิจการพรรคการเมือง 230

3.10 ศาลรัฐธรรมนูญเบลเยียม 230

3.11 ข้อสรุป 232

บทที่ 4 บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในทางการเมืองการปกครองไทย 236

4.1 บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย 238

4.1.1 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองหลักความเสมอภาค 241

4.1.2 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองเสรีภาพในการประกอบอาชีพ 250

4.1.3 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน 253

4.1.4 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิในกระบวนยุติธรรม 260

4.2 บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันการเมืองต่างๆ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ 265

4.2.1 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง 266

4.2.2 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 279

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

สารบัญ

4.2.3 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญทางการเมืองการปกครองและกิจการพรรคการเมือง 284

4.2.4 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันการเมืองต่างๆ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ 290

4.3 บทวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และข้อวิพากษ์วิจารณ์ของศาลรัฐธรรมนูญไทย 295

บทที่ 5 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย และต้นร่างบทบัญญัติตามข้อเสนอแนะ 300

5.1 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติอื่นๆ 302

5.1.1 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี 302

5.1.2 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 303

5.1.3 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ 304

5.1.4 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และกระบวนการตราพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 305

5.2 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยสถานะและคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองชั้นสูง 309

สำหรับเพื่อการศึกษาและอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only

สถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

5.3 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาทางรัฐธรรมนูญ 315
ในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญขององค์กรและสถาบันของรัฐ

5.4 ข้อเสนอรูปแบบอำนาจหน้าที่ในการรักษาหลักเกณฑ์สำคัญ 316
ทางการเมืองการปกครอง และกิจการพรรคการเมือง

5.4.1 กรณีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยสั่งห้ามบุคคลหรือ 317
พรรคการเมืองการกระทำการใช้สิทธิและเสรีภาพ
ตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มา
ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตาม
วิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
(ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 68)

5.4.2 กรณีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยยุบพรรคการเมือง 324
ที่ฝ่าฝืนมาตรา 237 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2550

5.5 ข้อเสนอให้เพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ 326
ในการพิจารณาปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการ
แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

5.6 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ 330

บรรณานุกรม 335

ประวัติผู้วิจัย 340

สำหรับใช้ศึกษาและอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only